

Горностаєв О. А.*Студент кафедри теорії архітектури**Київський національний університет будівництва та архітектури*

orcid.org/0000-0002-0092-3492

hornostaiev_arch@ukr.net

Акопник С. В.*Доц. каф. теорії архітектури**Київський національний університет будівництва та архітектури*

orcid.org/0000-0002-8133-2220

akopnik@i.ua

ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ДОЗВІЛЛЯ В АРХІТЕКТУРІ

Анотація: У даній статі проаналізовано основні поняття сфери дозвілля, розглядається проблематика нововведення в підходах до прогресивних форм дозвілля та їх відображення у архітектурі. Досліджуються види дозвілля та потреби людини, за допомогою яких можна створити ідеальну форму та умови для комфортного та продуктивного розвитку особистості. Оглядаються соціальні форми дозвілля, які впливають на створення багатофункціональних культурно – розважальних центрів. Прослідковуються соціально-економічні процеси в суспільстві, які стимулюють появу нових типів і функцій будівель. На основі досліджень, можна встановити функціональні блоки для розробки архітектурно планувальної структури будівлі.

Ключові слова: дозвілля, відпочинок, формоутворення, простір, центр дозвілля

Постановка проблеми. Індустрія розваг і дозвілля стрімко розвивається, завдяки соціально-економічному і політичному прогресу з'являються нові види відпочинку, стимулюючи ринок послуг до створення актуальних пропозицій. Забезпечення конкурентоспроможності і бажання максимізувати прибутки примушують підприємців запроваджувати нові прогресивні форми дозвілля, які б задовольняли потреби споживачів. Інноваційний підхід до реалізації вимог є основним завданням сучасної індустрії розваг.

Аналітичною базою вивчення середовища дозвілля в архітектурі послужила спеціальна література і дослідні роботи [1-10].

На теперішній час існує велика кількість наукових робіт в тій чи іншій мірі пов'язаних з темою дослідження дозвіллевих закладів. Пошуками основних принципів організації архітектури центрів дозвілля та культури займалися: А.Ж. Абилов, И.М. Алфєрова, Ю.Б. Бархин, Т.Л. Жебровская, Н.И. Жемчужникова,

О.В. Косточкина, А.М. Кравченко, Е.М. Либерман, Ф.В. Петров, Е.А. Семенюта, И. Сердюков, В.В. Куцевич та інші.

Сформовані нормативні рекомендації, дисертаційних досліджень, а також інших робіт перерахованих вище авторів, створили теоретичну та науково методичну базу для подальших досліджень в обрану напрямку дослідження середовища дозвілля в архітектурі. На основі існуючих досліджень можливе удосконалення планувальних рішень та функціонально типологічних вузлів а також створення нової архітектурної форми яка змогла б задовольнити сучасні тенденції.

Метою статті є дослідження середовища для дозвілля, та відображення його базових принципів в архітектурі на прикладі центрів дозвілля.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Відпочинок так само як і робота є невід'ємною частиною життєдіяльності людини і є особливою формою отримання задоволення. Можна виділити два види відпочинку людини: активний і пасивний. Пасивний виражається у мінімізації затрат енергії наприклад: читання, спілкування з друзями, перегляд телепередач або кіно, відвідування театрів і тд.. Активний в свою чергу потребує більших енергетичних ресурсів, прикладами такої форми дозвілля є: будь-які спортивні ігри, мандрівки, заняття спортом, екстремальні хобі і тп..

Сфера дозвілля утворюється із різних видів життєдіяльності людини і відрізняється від інших тим що покликана задовольняти індивідуальні потреби із основною метою отримання задоволення в процесі діяльності.

Дозвілля ХХІ ст. характеризується великою кількістю форм в залежності від економічних, психологічних, соціальних, освітніх, рекреаційних, естетичних і фізіологічних потреб. Характер дозвіллевого заняття утворюється в процесі життєдіяльності людини і трансформується на протязі життя. Ми маємо можливість розділити сучасне дозвілля на такі групи[10]:

- дозвілля як рекреація – сприйняття якого базується виключно на звичній діяльності людини, що допомагає врівноважити організм;
- дозвілля як відновлення сил – коли дозвілля є основним засобом відновлення здоров'я людини її духовних, та фізичних сил ; засіб лікування та реабілітації;
- дозвілля як задоволення – основною мотивацією є отримання щастя і радості;
- дозвілля як стан буття – екосистема в якій людина може само реалізуватися та розвивати свої навички;
- дозвілля як соціальна стратифікація – є відображення соціального стану людини в суспільстві;
- дозвілля як вільний час – залишок часу в буремній вічності обов'язків людини.

Форми дозвілля змінюються із виникненням нових потреб, а також в залежності від очікуваних результатів діяльності, які формує для себе людина. Однак після задоволення тогочасних потреб одразу ж виникають наступні. Завдяки такій геометричній прогресії утворюються нові форми діяльності, які в свою чергу збагачують дозвілля в цілому. З найпростіших видів виникають більш складні, насичені і цікаві формати діяльності, які насичують культурний рівень людини.

Виникнення нових соціально-економічних процесів в суспільстві стимулюють появу нових типів і функцій будівель. На теперішній час центри дозвілля залишаються новим і специфічним типом видовищних споруд для проведення суспільного відпочинку, який особливо набув розповсюдження в містобудівній практиці наприкінці ХХ ст. Виникнення центрів дозвілля зв'язане з інтенсивним розвитком індустрії туризму і розваг [8]. Будівництво центрів такого роду пояснюється рядом переваг перед традиційними формами обслуговування: перш за все це створення на спеціальних територіях в рекреаційних зонах, комплексів із будівель різного функціонального напрямлення, що забезпечує позитивну екосистему для різних видів культурної діяльності, а також формування соціально - адаптивного простору.

Основне направлення центрів дозвілля – в створенні варіативності простору, індивідуального вибору культурного дозвілля, а також забезпечення різних видів спілкування для відвідувачів. Основою для розробки архітектурно планувального образу будівлі, завдяки дослідженням, можна виділити наступні функціональні блоки [2]:

- блок додаткових занять після навчання або додаткові курси підвищення кваліфікація
- блок видовищно-розважальний
- блок харчування
- виставковий блок
- блок пасивного і активного відпочинку

Усі ці функціональні блоки об'єднуються в єдину систему рекреаційно-комунікаційного каркасу в якому зберігається найкраща структурна організація будівлі, яка формує позитивний психологічний мікроклімат, а також покращує сенсорне сприйняття під час взаємодії із об'єктом.

Модель архітектурної форми центрів дозвілля повинна бути виразною з точки зору візуального сприйняття. На основі аналізу були створенні групи прийомів формоутворення будівель центрів дозвілля [1]:

1. Формоутворення, основане на чіткій геометрії з використанням
 - комбінаторики простих геометричних форм
 - експресивного поєднання геометричних форм
 - регулярні сітки

- деконструктивних ламаних форм

2. Формоутворення ґрунтоване на біонічних принципах

- оболонки експресивного характеру
- біоморфічних форм
- зооморфних форм

У знайомстві із досвідом закордонних зодчих простежується певна тенденція створення архітектурного образу центрів дозвілля як засобу залучення відвідувачів. Яскравим прикладом цього є один із архітектурних об'єктів Емеральд Плаза (Рис.1) від студії видатного архітектора Захи Хадід, в розробці якого основною метою було створення цілісної системи, яка складається з трьох основних елементів:

- саду
- центрального скульптурного простору
- групи оболонок-навісів.

При більш детальному огляді проекту у рамках місцевості чітко формується функціональне призначення форми, яка стає центральним елементом зв'язку між трьома висотними будівлями, спроектованими іншими архітекторами. Натхненням для деяких особливостей проекту стали ринки Північної Африки з характерними для них внутрішньою організацією та пасивним охолодженням.

Навіси, об'єднані в геометричну покрівлю, створюють комфортний осередок для відвідувачів за рахунок тіні, а також формують переходи у двох рівнях між будівлями навколо об'єкту. В місцевості, де люди намагаються оминати можливість знаходитися на відкритому просторі вдень, даний проект пропонує рішення у вигляді спроектованих на території закритих басейнів, які знаходяться під покрівлею що дозволяє досягти ефекту охолодження.

Ще одним прикладом є Харбінський культурний центр дозвілля від архітектурного бюро MAD що розташовується у м. Сянфанг, дорога Чжуцзян, Сянфанг, Хербін, Хейлунцзян, Китай (Рис.2). Оточений річками ансамбль охоплює ширший беріг річки що створює образ льодовика завдяки біонічній формі. Головний вхід імітує нефритовий міст який з'єднує місто і культурний центр разом. Рух по місцевості стратегічно спрямовує потік людей з різних напрямків до входу. Зовнішня рампа театру створює враження гірської місцевості яка доповнюється інтер'єром. За задумом архітекторів центр покликаний полегшити синтез людства, мистецтва і природи.

Центр дозвілля Німеєра в місті Альєс в регіоні Астурія, Іспанія (Рис.3), гігантський ансамбль який складеться з п'яти частин: виставкового центру, оглядової башти із рестораном, лекторії, кіно комплексу а також головної площі. Загальна площа ансамблю приблизно 40 000 м². Архітектор завдяки лаконічному білому оздобленню будівель створив сюрреалістичну атмосферу. В

найбільшій частині ансамблю знаходиться лекторій на 1000 чоловік, особливістю якого стали розташовані в одному рівні глядацькі місця, завдяки чому сцену можна споглядати навіть з вулиці. Будівля музею виконана у вигляді напівсфери, фасад був виконаний за один день із використання надувної поліуретанової моделі. Музей обладнаний двома рівнями виставкових приміщень і зоною паркування. Ресторан який розташовується в оглядовій башті обладнаний гвинтовими сходами і ліфтом із залом у верхній частині виконує роль акцента у загальній композиції архітектурного ансамблю.

Останнім прикладом буде культурний центр Eemhuis збудований в місті Амерсфорт в Нідерландах. Фасади будівлі формують три навісні форми, фактура яких наближена до шоколаду огорненого фольгою. У кожного із цих форм своя освітня функція: музика, скульптура і живопис, танці. Нижче великий подіум, а в цokolі розташований паркінг.

Рис.1 Центр дозвілля «Емеральд Плаза», м. Абу-Даби, ОАЄ, арх. Заха Хадід

Рис.2 Харбінський культурний центр дозвілля, м. Сянфанг, Китай, арх. MAD architects

Рис.3 Центр Німеєра, м. Авілес, регіон Астурія, Іспанія, арх. Оскар Німеєр

Рис.4 Культурний центр Eemhuis Нідерланди, місто Амерсфорт арх. Бюро «Rjeditjk Architecten»

Висновок. Завдяки проведеному аналізу було сформоване поняття сфери дозвілля та розглянуто приклади використання її принципів в архітектурі. Проаналізований закордонний досвід на основі якого доведена важливість і актуальність теми у світі. Встановлено що принципи формоутворення відіграють таку ж важливу роль у формуванні архітектури центрів дозвілля як функціональне зонування і планувальні рішення.

Література:

1. Том Мейн строит для студентов; [Електронний ресурс] <https://europulse.ru/eurocampus/kampus-otkryitoe-studencheskoe-prostranstvo>
2. «Организація відпочинку дозвілля і розваг» [Електронний ресурс] https://pidruchniki.com/11540510/turizm/organizatsiya_vidpochinku_dozvillya_rozvag?fbclid=IwAR0ufyYAGs7w9vBsXNbCFoxWG3ahzUBjXwK7XaDquOwz_0Q-IeX6j7GtV2o
3. Редькина И.Л.«Архитектура досуговых объектов» [Електронний ресурс] http://book.uraic.ru/project/conf/txt/005/archvuz26_pril/26/template_article-ar=K01-20-k6.htm
4. Алферова, И.М Детско-юношеские клубы в системе учреждений внешкольного воспитания Текст. / И.М. Алферова // Архитектура общественных зданий: сб. науч. тр. / КиевЗНИИЭП. Киев, 1985 -с.72-82.
5. Безродный, П.П. Дома молодежи. Основные принципы проектирования Текст. Автореф. дис. на соискание ученой степени кан. арх. / П.П. Безродный; Киев, 1970. -с.
6. Жебровская, Т.Л. Формирование домов творчества, досуга и спорта учащейся молодежи Текст. Автореф. дис. на соискание ученой степени кан. арх. / Т.Л. Жебровская; Киев, 1989. –
7. Кравченко, А.М. Принципы функциональной и пространственной организации центров досуга Текст. / А.М. Кравченко // Автореф. дис. канц. архит. /М, 1991.
8. Ушаков, М.С. Функционально-планировочная организация учреждений досуга молодежи в крупнейших городах Текст. Автореф. дис. на соискание ученой степени канд. арх. / М.С. Ушаков; М., 1985. - с.1.

СТАТТІ З
ЖУРНАЛІВ

Аннотация

Горностаев О. А. студент 6го курса каф. теории архитектуры КНУСА,
Акопник С.В., доц. каф. теории архитектуры КНУСА.

Исследование среды досуга в архитектуре

В данной статье проанализированы основные понятия сферы досуга, рассматривается проблематика нововведения в подходах к прогрессивным формам досуга и его отражение в архитектуре. Исследуются виды досуга и потребности человека, с помощью которых можно создать идеальную форму и условия для комфортного и продуктивного развития личности. Осматриваются социальные формы досуга, которые влияют на создание многофункциональных культурно - развлекательных центров. Прослеживаются социально-экономические процессы в обществе, которые стимулируют появление новых типов и функций зданий. На основе исследований, можно установить функциональные блоки для разработки архитектурно-планировочной структуры здания.

Ключевые слова: досуг, отдых, формообразования, пространство, центр досуга.

Annotation

Student of the 6th year of the Department of Architecture Theory Hornostaiev
O.A.

Associate Professor of the Department of Architecture Theory Akopnik. S. V.

Research of leisure environment in architecture

This article analyzes the basic concepts of the sphere of leisure, discusses the challenges of innovation in approaches to progressive forms of leisure and their reflection in architecture. We study the types of leisure and human needs, with the help of which you can create the ideal form and conditions for comfortable and productive personal development. The social forms of leisure that influence the creation of multifunctional cultural and entertainment centers are examined. The socio-economic processes in society that stimulate the emergence of new types and functions of buildings are traced. Based on research, it is possible to establish functional blocks for the development of the architectural planning structure of a building.

Keywords: leisure, recreation, form, space, leisure center